

دوره دهم - سال سوم
تاریخ چاپ: ۱۳۹۷/۱۰/۵

شماره چاپ: ۱۲۴۷
شماره ثبت: ۵۲۵

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور ۲۷. بخش کشاورزی

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات زیربنایی

کدموضوعی: ۲۵۰
شماره مسلسل: ۱۶۲۵۲
دی‌ماه ۱۳۹۷

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	خلاصه مدیریتی.....
۲.....	مقدمه.....
۳.....	تکالیف برنامه ششم توسعه در حوزه کشاورزی و منابع طبیعی از حیث وضعیت اعتبارات پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸.....
۸.....	کشاورزی و منابع طبیعی در ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸.....
۱۳.....	فصل کشاورزی و منابع طبیعی در منابع لایحه بودجه سال ۱۳۹۸.....
۱۳.....	الف) بررسی اعتبارات هزینه‌ای فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸.....
۱۴.....	ب) بررسی اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب فصل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸.....
۱۵.....	ج) بررسی اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصل کشاورزی و منابع طبیعی برحسب برنامه.....
۱۶.....	د) بررسی اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصل کشاورزی و منابع طبیعی برحسب برنامه در سایر فصول.....
۱۸.....	ه) بررسی اعتبارات ردیف‌های متفرقه وزارت جهاد کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸.....
۲۲.....	و) بررسی اعتبارات وزارت جهاد کشاورزی، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های تابعه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸.....
۲۲.....	نتیجه‌گیری و پیشنهادها.....
۲۷.....	منابع و مأخذ.....

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور ۲۷. بخش کشاورزی

خلاصه مدیریتی

اعتبارات هزینه‌ای فصل کشاورزی از محل منابع عمومی، متفرقه و اختصاصی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، مبلغ ۱۲,۵۹۹ میلیارد ریال برآورد شده است که در مقایسه با اعتبار متناظر آن در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ (۱۱,۳۳۶ میلیارد ریال)، ۱۱/۱۴ درصد افزایش یافته است. درصد افزایش اعتبارات هزینه‌ای کل امور اقتصادی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷، ۵/۶۶ درصد بوده است و درصد افزایش اعتبارات هزینه‌ای کل کشور، مشتمل بر جمع امور ده‌گانه، اعتبارات ردیف‌های متفرقه و منابع و مصارف دستگاه‌های اجرایی محلی در استان‌ها، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷، ۱۱/۸۹ درصد بوده است.

اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای ملی فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در قالب ۴۶ برنامه، ۲۰,۶۷۷ میلیارد ریال برآورد شده است که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ (۲۲,۸۷۳ میلیارد ریال)، ۹/۲۵ درصد کاهش نشان می‌دهد. درصد کاهش اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای کل امور اقتصادی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷، ۳/۰۱ درصد بوده است؛ در حالی که اعتبار تملک‌داری‌های سرمایه‌ای کل کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷، افزایش ۰/۴۹ درصدی دارد.

مجموع اعتبارات ملی در ردیف‌های متفرقه (یارانه‌ای، درآمد - هزینه‌ای، موقت و سود و کارمزد وام‌های داخلی و خارجی) مرتبط با بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، با کاهش ۲۰/۶۲ درصدی نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷، از ۴۲,۸۱۵ میلیارد ریال به ۳۳,۹۸۷ میلیارد ریال رسیده است. جمع کل اعتبارات ملی در ردیف‌های متفرقه هزینه‌ای مرتبط با بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، معادل با ۲۸,۷۵۲ میلیارد ریال برآورد شده است که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ (۲۸,۶۲۵ میلیارد ریال)، به میزان ۰/۴۴ درصد افزایش نشان می‌دهد. همچنین جمع کل اعتبارات ملی برآوردی در ردیف‌های متفرقه تملک‌داری‌های سرمایه‌ای مرتبط با بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، مبلغ ۵,۲۳۵ میلیارد ریال است که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ (۱۴,۱۹۰ میلیارد ریال)، ۶۳/۱۱ درصد کاهش داشته است.

اعتبارات وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های مرتبط با بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، معادل با ۵۸,۱۱۳ میلیارد ریال برآورد شده است که در مقایسه با اعتبار مشابه در قانون بودجه سال ۱۳۹۷، (۵۵,۴۴۱ میلیارد ریال)، رشدی معادل ۴/۸۲ درصد را نشان می‌دهد. برآورد اعتبارات هزینه‌ای وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های مرتبط با بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، معادل با ۳۲,۷۰۰ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است که در مقایسه با اعتبار مشابه در قانون بودجه سال ۱۳۹۷، (۲۵,۵۰۰ میلیارد ریال)، رشدی معادل ۲۸/۲۴ درصد را نشان می‌دهد. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های مرتبط با بخش کشاورزی نیز در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ معادل با ۲۵,۴۱۳ میلیارد ریال برآورد شده که نسبت به اعتبار مشابه قانون بودجه سال ۱۳۹۷ (۲۶,۷۶۸ میلیارد ریال)، ۵/۰۶ درصد کاهش نشان می‌دهد.

مقدمه

بخش کشاورزی و منابع طبیعی به عنوان محور توسعه و یکی از ارکان اقتصادی، نقش حیاتی، بی‌بدیل و انکارناپذیری در تأمین امنیت غذایی و حفظ استقلال اقتصادی کشور دارد. با توجه به ارتباطات پسین و پیشین بخش کشاورزی با سایر بخش‌های اقتصادی و همچنین وجود ظرفیت‌ها و توانمندی‌های قابل توجه در منابع و عوامل تولید می‌توان اظهار داشت که یکی از ملزومات اساسی دستیابی به توسعه پایدار ملی، توجه شایسته به بخش کشاورزی و منابع طبیعی از حیث سیاستگذاری، مدیریت، برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی است. این موضوع جهت تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و دانش‌بنیان، به ویژه از منظر ایجاد اشتغال مولد و پایدار، از اهمیت بالایی برخوردار است.

در فرازی از بیانات مقام معظم رهبری در خصوص اهمیت تأکید بر اقتصاد مقاومتی در فرایند بودجه‌ریزی و جایگاه بخش کشاورزی در آن آمده است: «... همه برنامه‌های اقتصادی دولت باید در این مجموعه اقتصاد مقاومتی و در این سیاست‌ها بگنجد؛ حتی برنامه ششم و برنامه و بودجه‌های سالیانه، همه باید بر اساس این اقتصاد مقاومتی شکل بگیرد؛ یعنی هیچ‌کدام از اینها در هیچ بخشی، غیرمنطبق با این سیاست‌ها نباشد؛ نه اینکه فقط مخالفت نداشته باشد، بلکه کاملاً منطبق با این سیاست‌ها باشد ... بخش کشاورزی هم مهم است. منتها آن چیزی که ما توقع داریم، این است که در تولید محصولات حیاتی باید خودکفایی به وجود بیاید؛ یعنی خودکفایی را به حرف و گپ این و آن نگاه نکنید که آقا گندم، بیرون ارزان‌تر است و مانند اینها. ما باید به خودکفایی برسیم؛ در مواد حیاتی باید به خودکفایی برسیم. از مهندسان کشاورزی باید استفاده کنیم. ... این یک برنامه‌ریزی می‌خواهد؛ خیلی کار سختی هم نیست؛ یک فراخوان می‌خواهد، یک شناسایی می‌خواهد، یک برنامه‌ریزی می‌خواهد، یک

تقسیم‌بندی می‌خواهد و این کارها را می‌توانید انجام بدهید که از اینها استفاده بشود.^۱ لذا تفسیر درست و کارشناسانه از اهداف و نیازهای توسعه بخش کشاورزی و منابع طبیعی کشور در فرایند بودجه‌ریزی این بخش حائز اهمیت است و باید بیش‌تر به سمت توجه به تولید محصولات باکیفیت و سالم در گام اول و حضور در بازارهای بین‌المللی و صادرات محصولات کشاورزی اقتصادی و رقابت‌پذیر در گام دوم حرکت کند. در این بین تقویت رفاه اجتماعی و معیشت کشاورزان نیز باید همراه با تقویت بخش کشاورزی با توجه به الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت و عدالت، مد نظر قرار گیرد.

نگاهی به اعتبارات بخش کشاورزی و منابع طبیعی در طول بودجه‌های سالیان گذشته نشان می‌دهد که به‌رغم ظرفیت‌های انسانی و اقتصادی موجود در این بخش، به نظر می‌رسد شرایط حاکم بر بخش کشاورزی نامتعادل و ناپایدار است و با اهداف ترسیم‌شده و سیاست‌های چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی در بخش کشاورزی و تحقق تکالیف برنامه ششم توسعه در این بخش، فاصله دارد. از این‌رو، در گزارش حاضر در ابتدا تکالیف برنامه ششم مرتبط با بخش کشاورزی و منابع طبیعی، از منظر دارا بودن اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، بررسی شده است. سپس جداول ماده‌واحد و تبصره‌های مرتبط با بخش کشاورزی و نقاط ضعف و قوت آنها، مورد مذاقه قرار گرفته و بعد از آن تصویر کلی از اعتبارات فصل کشاورزی و منابع طبیعی در مقایسه با سایر فصول امور اقتصادی کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ بیان می‌شود. بررسی و تحلیل اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه‌ها و طرح‌های مندرج در فصل کشاورزی و منابع طبیعی، همچنین طرح‌ها و برنامه‌های مرتبط در سایر فصول، گام بعدی است که در گزارش حاضر به آن پرداخته می‌شود. اعتبارات وزارت جهاد کشاورزی و سایر سازمان‌ها، مؤسسه‌ها و شرکت‌های مرتبط با بخش کشاورزی در ادامه بررسی شده و در نهایت، با جمع‌بندی و نتیجه‌گیری به‌دست آمده از آمار و اطلاعات، پیشنهادهای مهم در رابطه با بخش کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ ارائه می‌شود.

تکالیف برنامه ششم توسعه در حوزه کشاورزی و منابع طبیعی از حیث وضعیت اعتبارات پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

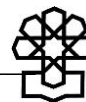
در قانون برنامه ششم توسعه به موارد مختلفی از توسعه و حمایت از بخش کشاورزی و منابع طبیعی اشاره شده است. به طور کلی باید اظهار داشت که از بین مواد مختلف قانون برنامه ششم توسعه، ماده (۳۳) به نحوی مشخص‌تر و جامع‌تر به بحث توسعه کشاورزی پرداخته است. ماده (۳۳) قانون برنامه ششم توسعه، در راستای تحقق بندهای سوم و ششم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و برای تنوع بخشیدن به ابزارهای حمایت از بخش کشاورزی، تأمین و تجهیز منابع، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری، افزایش صادرات

۱. فرمایشات مقام معظم رهبری در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت در تاریخ ۱۳۹۴/۰۶/۰۴.

محصولات کشاورزی و ارزش‌افزایی و تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی، دولت را به انجام اقداماتی در این زمینه مکلف کرده است. در جدول ذیل به طور خلاصه، به وضعیت اعتباری برخی از تکالیف قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه، مرتبط با بخش کشاورزی و منابع طبیعی، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، اشاره شده است.

جدول ۱. وضعیت اختصاص اعتبار تکالیف مرتبط با بخش کشاورزی در برنامه ششم توسعه با توجه به لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

ردیف	ماده	تکلیف	پیش‌بینی اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
۱	بند «الف» ماده (۳۱)	توسعه کشاورزی حفاظتی، توسعه کشت نشایی، به‌نژادی و به‌زراعی، تولید و تأمین و به‌کارگیری ارقام مقاوم، خوداتکایی در تولید بذر و نهال، افزایش ضریب ماشینی کردن سالبانه حداقل دوازده‌صدم (۰/۱۲) اسب بخار در هکتار	فاقد اعتبار شفاف
۲	بند «ب» ماده (۳۱)	انجام بموقع خرید تضمینی محصولات کشاورزی و در صورت وقفه در پرداخت خرید تضمینی، پرداخت مطابق تبصره بند «الف» ماده (۱۰) این قانون به عنوان جبران خسارت ناشی از تأخیر در نظام بانکی	فاقد اعتبار شفاف
۳	بند «پ» ماده (۳۱)	افزایش تولید محصولات راهبردی و تبدیل پانصد هزار هکتار از اراضی شیب‌دار به باغات	دارای اعتبار
۴	بند «ت» ماده (۳۱)	فراهم نمودن امکانات مصرف بهینه سموم دفع آفات نباتی و کودهای شیمیایی و استفاده بیش‌تر از کود آلی (کمپوست) و مبارزه زیستی و تدوین ضوابط ورود، ساخت و ترکیب ساخت (فرمولاسیون) کود و سم	فاقد اعتبار شفاف
۵	بند «ج» ماده (۳۱)	توسعه کشت محصولات سالم و محصولات زیستی (ارگانیک)، اعمال استانداردهای ملی کنترل کیفی تولیدات و فرآورده‌های کشاورزی گسترش مبارزه تلفیقی با آفات و بیماری‌های گیاهی، مصرف بهینه نهاده‌ها از جمله انواع سم و کود و حمایت از درمانگاه‌های گیاه‌پزشکی در راستای ارتقای سلامت انسان و جامعه	فاقد اعتبار شفاف (فقط در قالب برنامه کنترل و مبارزه با آفات و بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز اعتباری دیده شده است)
۶	تبصره بند «چ» ماده (۳۱)	انجام اقدامات لازم برای آزمایش مواد غذایی وارداتی و فرآورده‌های غذایی وارداتی، جهت تشخیص مواد تراریخته بر اساس آزمایشات معتبر و اطلاع‌رسانی به مردم در مورد مواد غذایی تراریخته و خطرات احتمالی این مواد	در قالب برنامه توسعه و تقویت قرنطینه و بهداشت گیاهی
۷	بند «ذ» ماده (۳۱)	حمایت از توسعه ظرفیت صادراتی صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی، مانند کارخانجات خوراک دام، طیور و آبزیان و صنایع بسته‌بندی محصولات کشاورزی با توجه به مزیت‌های طبیعی، نسبی و رقابتی این صنایع	فاقد اعتبار

ردیف	ماده	تکلیف	پیش‌بینی اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
۸	بند «ر» ماده (۳۱)	تکمیل زنجیره تولید محصولات کشاورزی از طریق اعطای کمک‌های فنی - اعتباری به تشکل‌های فراگیر کشاورزی و روستایی	فاقد اعتبار شفاف
۹	جزء «ا» بند «ب» ماده (۳۲)	ایجاد ردیف مستقل پرداخت خسارت به بیمه‌گذاران محصولات کشاورزی و صندوق بیمه کشاورزی	فاقد اعتبار شفاف برای خسارت دیدگان محصولات کشاورزی (فقط در قالب برنامه «کمک دولت به صندوق بیمه کشاورزی» در ردیف ۱۳۰۶۰۴۸۰۰۱ به تأمین سهم دولت در صندوق، اشاره داشته است)
۱۰	جزء «ب» بند «ب» ماده (۳۲)	اصلاح و بهبود خاک کشاورزی و افزایش کربن (ماده آلی) خاک به میزان سالیانه پانصد هزار هکتار	فاقد اعتبار شفاف
۱۱	جزء «ب» بند «ب» ماده (۳۲)	ارائه کمک‌های فنی و اعتباری برای نوسازی باغ‌های فرسوده	فاقد اعتبار
۱۲	بند «الف» ماده (۳۳)	گسترش و تکمیل زنجیره‌های ارزش، صنایع تبدیلی، تکمیلی و نگهداری محصولات اساسی کشاورزی	فاقد اعتبار (فقط طرحی تحت عنوان «تجهیز، بازسازی، نگهداری و تکمیل تأسیسات ذخیره‌ای گندم موجود کشور» در ردیف ۱۳۰۵۰۲۴۰۰۵ دارای اعتبار است)
۱۳	بند «ب» ماده (۳۳)	تخصیص حداقل بیست درصد (۲۰٪) منابع صندوق‌های حمایت از بخش کشاورزی جهت تسهیلات برای صادرات این بخش	فاقد اعتبار
۱۴	بند «پ» ماده (۳۳)	ایجاد خوشه‌های صادراتی، نشان‌های تجاری و اختصاص مشوق‌های صادراتی به صادرات محصولات کشاورزی	فاقد اعتبار شفاف (در قالب برنامه‌های «کمک به تقویت و توسعه خوشه‌ها و شبکه‌سازی در بنگاه‌های کوچک و متوسط صادرات‌گرا» در ردیف ۱۳۰۵۰۱۶۰۳۹ و برنامه «پرداخت مشوق صادراتی به کالا و خدمات با اولویت خدمات فنی و مهندسی اولویت‌دار» در ردیف ۱۳۰۵۰۱۶۰۳۳)

ردیف	ماده	تکلیف	پیش‌بینی اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
۱۵	بند «ث» ماده (۳۳)	پوشش بیمه اجباری کلیه دام‌ها در مقابل بیماری‌های مشترک و واگیردار	دارای اعتبار (در قالب برنامه «پوشش بیمه اجباری کلیه دام‌ها در مقابل بیماری‌های مشترک و واگیردار» در ردیف ۱۳۰۶۰۴۸۰۰۲)
۱۶	بند «د» ماده (۳۳)	تولید و پخش برنامه‌های آموزشی، ترویجی مدیریت مصرف آب	فاقد اعتبار شفاف (در قالب «برنامه آموزش بهره‌برداران بهینه آب در کشاورزی» در ردیف ۱۸۰۲۰۲۳)
۱۷	بند «د» ماده (۳۳)	تولید و پخش برنامه‌های آموزشی، ترویجی بهبود کمی و کیفی محصولات کشاورزی و فراوری تولیدات	فاقد اعتبار شفاف (در قالب برنامه «حمایت از شبکه پیام‌رسانی ترویجی و شبکه ملی تلویزیونی کشاورزی» در ردیف ۱۳۰۶۰۲۰۰۰۰)
۱۸	بند «د» ماده (۳۳)	تولید و پخش برنامه‌های آموزشی، ترویجی حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی کشور	فاقد اعتبار شفاف (در قالب «برنامه ترویج و توانمندسازی تشکلهای و جوامع محلی در حفظ و احیای منابع طبیعی» در ردیف ۱۳۰۶۰۲۰۰۰۲)
۱۹	بند «خ» ماده (۳۳)	بخشودگی سود و کارمزد و جریمه وام‌های دریافتی کشاورزان خسارت‌دیده از حوادث غیرمترقبه و امهال اصل وام آنان به مدت سه سال و تعیین میزان خسارت توسط کارگروهی متشکل از جهاد کشاورزی، بانک مربوطه و فرمانداری شهرستان	فاقد اعتبار
۲۰	بند «الف» ماده (۳۵)	افزایش عملکرد در واحد سطح و افزایش بهره‌وری در تولید محصولات کشاورزی با اولویت محصولات دارای مزیت نسبی و ارزش صادراتی بالا و ارقام با نیاز آبی کم‌تر و سازگار با شوری، مقاوم به خشکی و رعایت الگوی کشت مناسب با منطقه	فاقد اعتبار شفاف (در قالب برنامه افزایش محصولات زراعی و باغی به ترتیب در ردیف‌های ۱۳۰۶۰۱۱۰۰۰ و ۱۳۰۶۰۰۹۰۰۰)
۲۱	بند «ب» ماده (۳۵)	توسعه روش‌های آبیاری نوین، اجرای عملیات آب و خاک (سازه‌ای و غیرسازه‌ای)، توسعه آب‌بندها و سامانه‌سیستم‌های سطوح آبیگر حداقل به میزان ششصد هزار هکتار در سال	در قالب برنامه «بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی» در ردیف ۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰ و طرح «راهبری توسعه سیستم‌های آبیاری نوین» با تکالیف مورد نظر مرتبط است

ردیف	ماده	تکلیف	پیش‌بینی اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
۲۲	بند «ت» ماده (۳۵)	طراحی و اجرای الگوی کشت با تأکید بر محصولات راهبردی و ارتقای بهره‌وری آب در چارچوب سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و تأمین منابع و الزامات مورد نیاز در قالب بودجه سالیانه و اعمال حمایت و مشوق‌های مناسب فقط در چارچوب الگوی کشت	فاقد اعتبار شفاف (البته در قالب «برنامه افزایش محصولات زراعی» در ردیف ۱۳۰۶۰۱۱۰۰۰، طرح «تهیه الگوی کشت ملی منطقه‌ای» و در قالب برنامه «بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی» در ردیف ۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰ و طرح «تدوین شاخص‌ها، سیاست‌ها و برنامه‌های بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی» با تکلیف مورد نظر مرتبط به نظر می‌رسد)
۲۳	بند «ث» ماده (۳۵)	احیا، مرمت و لایروبی قنوات به میزان سالیانه پنج درصد (۵٪) وضع موجود در طول اجرای قانون برنامه با تأکید بر فعالیتهای آبخیزداری و آبخوان‌داری برای احیای قنوات	در قالب طرح «راهبری مرمت و بازسازی قنوات» اعتباری بالغ بر ۶،۵۸۳ میلیون ریال برای ۱۵۰ هزار کیلومتر پیش‌بینی شده است

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

در کل می‌توان اظهار داشت که تکلیف برنامه ششم توسعه در حوزه کشاورزی و منابع طبیعی، همانند لوایح و قوانین بودجه سال‌های اخیر، از اعتبارات لازم، مستقل و شفاف در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، برخوردار نیست. برای مثال، برای مواردی همچون توسعه کشاورزی حفاظتی، به‌نژادی و به‌زراعی، تولید، تأمین و به‌کارگیری ارقام مقاوم، خوداتکایی در تولید بذر و نهال موضوع بند «الف» ماده (۳۱)، توسعه کشت محصولات سالم و محصولات زیستی (ارگانیک)، اعمال استانداردهای ملی کنترل کیفی تولیدات و فراورده‌های کشاورزی، گسترش مبارزه تلفیقی با آفات و بیماری‌های گیاهی، مصرف بهینه نهاده‌ها از جمله انواع سم و کود و حمایت از درمانگاه‌های گیاه‌پزشکی در راستای ارتقای سلامت انسان و جامعه موضوع بند «ج» ماده (۳۱) که موضوعات مهمی در حوزه کشاورزی و منابع طبیعی محسوب می‌شوند، اعتبار شفاف و مستقلی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ پیش‌بینی نشده است. همچنین موضوع جبران خسارت ناشی از تأخیر در نظام بانکی پرداخت قانون خرید تضمینی مطابق تبصره بند «الف» ماده (۱۰) این قانون موضوع بند «ب» ماده (۳۱)، به‌رغم اهمیت و تکلیف قانونی، ردیف اعتباری مستقلی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، پیش‌بینی نشده است.

کشاورزی و منابع طبیعی در ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، مشتمل بر میزان اعتبارات منابع عمومی و درآمدهای اختصاصی کشور و ۲۲ تبصره است. در نگاه کلی به تبصره‌های ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ می‌توان چنین استنباط کرد که برخی از تبصره‌ها و بندهای مرتبط با بخش کشاورزی و منابع طبیعی در ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در مقایسه با تبصره‌ها و بندهای مرتبط در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ تکالیف جدیدی هستند که در قانون بودجه سال گذشته وجود نداشتند. برخی از تبصره‌ها نیز به‌رغم ایجاد تغییر در اعتبارات، عیناً در لایحه بودجه امسال تکرار شده‌اند. در این بخش برخی از تبصره‌های مرتبط با بخش کشاورزی مندرج در ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ مورد بررسی قرار می‌گیرد.

براساس جزء «۳» بند «ه» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، هفده درصد (۱۷٪) از منابع دریافتی توسط وزارت نفت بابت خوراک مایع تحویلی به پتروشیمی‌ها و پالایشگاه‌ها به منظور خاک‌پوش کردن (مالچ)، در اختیار وزارت جهاد کشاورزی (سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور) قرار خواهد یافت. در حالی که برای این امر در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ سیزده درصد (۱۳٪) در نظر گرفته شده بود. با احتساب افزایش سقف واریزی به خزانه‌داری کل کشور از محل این منابع، از سی هزار میلیارد (۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۷، به شصت هزار میلیارد (۶۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، می‌توان گفت که این اعتبار بیش از ۲/۶ برابر افزایش یافته است؛ ولی در شرایط موجود و با افزایش حداقل سه برابری قیمت مالچ، در عمل نسبت به سال قبل امکان عملیات مالچ‌پاشی کم‌تری میسر بوده و در نتیجه فعالیت‌های بیابان‌زدایی کاهش خواهد یافت.

جدول ۲. مقایسه بند «ه» تبصره «۱» ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ قانون بودجه سال ۱۳۹۷

بند «ه» تبصره «۱» قانون بودجه سال ۱۳۹۷	جزء «۳» بند «ه» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
شرکت ملی نفت ایران موظف است از محل منابع در اختیار خود معادل ربالی چهار میلیون تن مواد اولیه قیر (VB) رایگان تا سقف مبلغ سی هزار میلیارد (۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به نسبت ...، سیزده درصد (۱۳٪) در اختیار وزارت جهاد کشاورزی (سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور)، جهت خاک‌پوش (مالچ)، از محل خوراک مایع تحویلی به پتروشیمی‌ها و پالایشگاه‌ها تسویه نماید.	شرکت ملی نفت ایران مکلف است تا سقف مبلغ شصت هزار میلیارد (۶۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از منابع دریافتی خوراک مایع تحویلی به پتروشیمی‌ها و پالایشگاه‌ها را به حسابی که نزد خزانه‌داری کل کشور افتتاح می‌شود، واریز نماید. خزانه‌داری کل کشور موظف است صد درصد مبالغ واریزی را با اعلام وزارت نفت به صورت ماهیانه به دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط در سقف سهمیه‌های زیر برای خرید قیر مصرفی پروژه‌های مربوط و بر اساس موافقتنامه متبادله با سازمان برنامه و بودجه کشور، پرداخت نموده و با شرکت مذکور تسویه حساب نماید؛ هفده درصد (۱۷٪) اعتبار برای خاک‌پوش (مالچ)، در اختیار وزارت جهاد کشاورزی (سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور).

مآخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و قانون بودجه سال ۱۳۹۷.

در بند «د» تبصره «۶» به معافیت دارندگان چاه‌های کشاورزی از عوارض موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق کشور مصوب ۱۳۹۴/۰۸/۱۰ اشاره شده است. نکته حائز اهمیت در تبصره مذکور این است که به دلیل شفاف شدن موضوع معافیت چاه‌های کشاورزی از عوارض موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق، پیشنهاد می‌شود کلمه «مجاز» بعد از عبارت «چاه‌های کشاورزی» به بند «د» تبصره «۶» اضافه شود. شایان ذکر است که این معافیت در قانون بودجه سال ۱۳۹۷، به میزان هشت درصد (۸٪) بوده که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به ده درصد (۱۰٪) افزایش یافته است.

جدول ۳. مقایسه بند «د» تبصره «۶» ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و قانون بودجه سال ۱۳۹۷

بند «د» تبصره «۶» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸	بند «د» تبصره «۶» قانون بودجه سال ۱۳۹۷
عوارض موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق کشور مصوب ۱۳۹۴/۸/۱۰ به میزان ده درصد (۱۰٪) مبلغ برق مصرفی در سقف هجده هزار و شصت میلیارد (۱۸,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تعیین می‌گردد تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور و تخصیص آن توسط این سازمان برای موارد مطروحه در قانون فوق با اولویت روستاها و مناطق دامداری و عشایری و خرید تضمینی برق حاصل از تبدیل پسماندهای عادی به انرژی صرف گردد. مشترکین روستایی و چاه‌های کشاورزی از شمول حکم این بند معاف می‌باشند.	عوارض موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق کشور مصوب ۱۳۹۴/۸/۱۰ به میزان هشت درصد (۸٪) مبلغ برق مصرفی در سقف دوازده هزار و هشتصد میلیارد (۱۲,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تعیین می‌گردد تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور و تخصیص آن توسط این سازمان برای موارد مطروحه در قانون فوق با اولویت روستاها و مناطق دامداری و عشایری و خرید تضمینی برق حاصل از تبدیل پسماندهای عادی به انرژی صرف گردد. مشترکین روستایی و چاه‌های کشاورزی از شمول حکم این بند معاف می‌باشند.

مأخذ: همان.

در بندهای «الف» و «ح» تبصره «۸» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به موضوع کنتورهای هوشمند چاه‌های کشاورزی اشاره شده است. در بند «الف» این تبصره، در راستای اجرای بند «ب» ماده (۳۵) قانون برنامه ششم توسعه و اصلاحات بعدی، به دولت اجازه داده شده است که اعتبارات مورد نیاز را از محل طرح‌های ذیل برنامه‌های ۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰ (برنامه بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی) و ۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰ (برنامه عرضه آب) به عنوان سهم کمک بلاعوض دولت - که طبق بند «ب» ماده (۳۵) قانون برنامه ششم توسعه، حداقل هشتادوپنج درصد (۸۵٪) است - هزینه نماید. سهم باقی‌مانده یعنی پانزده درصد (۱۵٪)، به عنوان سهم بهره‌برداران به صورت نقدی یا تأمین کارگر و تأمین مصالح یا کارکرد وسایل راه‌سازی و نقلیه و یا نصب کنتورهای هوشمند بر روی چاه‌های دارای پروانه بهره‌برداری قابل پذیرش است. بند مذکور، عیناً با بند «الف» تبصره «۸» قانون بودجه سال ۱۳۹۷ یکسان است.

جدول ۴. مقایسه بند «الف» تبصره «۸» ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و قانون بودجه سال ۱۳۹۷

بند «الف» تبصره «۸» قانون بودجه سال ۱۳۹۷	بند «الف» تبصره «۸» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
به دولت اجازه داده می‌شود در راستای اجرای بند «ب» ماده (۳۵) قانون برنامه ششم توسعه و اصلاحات بعدی اعتبارات مورد نیاز را از محل طرح‌های ذیل برنامه‌های ۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰ و ۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰ به عنوان سهم کمک بلاعوض دولت هزینه نماید. سهم باقی‌مانده به عنوان سهم بهره‌برداران به صورت نقدی یا تأمین کارگر و تأمین مصالح یا کارکرد وسایل راه‌سازی و نقلیه و یا نصب کنتورهای هوشمند بر روی چاه‌های دارای پروانه بهره‌برداری قابل پذیرش است.	به دولت اجازه داده می‌شود در راستای اجرای بند «ب» ماده (۳۵) قانون برنامه ششم توسعه و اصلاحات بعدی اعتبارات مورد نیاز را از محل طرح‌های ذیل برنامه‌های ۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰ و ۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰ به عنوان سهم کمک بلاعوض دولت هزینه نماید. سهم باقی‌مانده به عنوان سهم بهره‌برداران به صورت نقدی یا تأمین کارگر و تأمین مصالح یا کارکرد وسایل راه‌سازی و نقلیه و یا نصب کنتورهای هوشمند بر روی چاه‌های دارای پروانه بهره‌برداری قابل پذیرش است.

مأخذ: همان.

در بند «ح» تبصره «۸» به اجرای طرح‌های احیا و تعادل‌بخشی منابع آب زیرزمینی از محل تأمین هزینه‌های خرید و نصب کنتورهای حجمی هوشمند چاه‌های آب کشاورزی از صاحبان این چاه‌ها اشاره شده است که این حکم در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ جدید بوده و در قانون بودجه سال ۱۳۹۷، وجود نداشت. به نظر می‌رسد وجود مشوق‌هایی مانند کمک‌های فنی و اعتباری از طرف دولت به استقبال کشاورزان از این طرح کمک خواهد کرد.

جدول ۵. بند «ح» تبصره «۸» ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

بند «ح» تبصره «۸»
شرکت‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان مجازند از محل منابع داخلی خود در قالب وجوه اداره‌شده نسبت به تأمین هزینه‌های خرید و نصب کنتورهای حجمی هوشمند چاه‌های آب کشاورزی اقدام نموده و به صورت اقساطی با روشی که توسط دستگاه اجرایی مربوطه تعیین می‌گردد، اصل و سود این تسهیلات را از صاحبان این چاه‌ها دریافت نمایند. صد درصد (۱۰۰٪) اقساط وصولی برای اجرای طرح‌های احیا و تعادل‌بخشی منابع آب زیرزمینی در اختیار وزارت نیرو قرار می‌گیرد.

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۸.

بند «د» و «ه» تبصره «۱۳» ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، عیناً با بندهای «د» و «ه» تبصره «۱۳» قانون بودجه سال ۱۳۹۷ یکسان است و از لحاظ میزان اعتبار و محل تأمین و مصرف منابع، در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۷، هیچ تغییری نکرده است. بند «د» تبصره «۱۳» به موضوع اختصاص یک هزار میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به سازمان دامپزشکی کشور از محل منابع ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و منابع ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور، برای پیشگیری و مهار (کنترل) بیماری‌های واگیر دامی و بیماری‌های

مشترک بین انسان و دام، مایه‌کوبی (واکسیناسیون) دام‌ها و بهداشت فرآورده‌های دامی اشاره دارد و بند «ه» تبصره «۱۳» نیز به موضوع اختصاص دو هزار میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به مؤسسه تحقیقات واکسن و سرم‌سازی رازی، برای تولید و ارتقای کیفیت واکسن آنفولانزای طیور از محل همین منابع بند «د» تبصره «۱۳» اشاره دارد.

جدول ۶. مقایسه بند «د» تبصره «۱۳» ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و قانون بودجه سال ۱۳۹۷

بند «د» تبصره «۱۳» قانون بودجه سال ۱۳۹۷	بند «د» تبصره «۱۳» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
معادل یک هزار میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل منابع ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و منابع ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور برای پیشگیری و مهار (کنترل) بیماری‌های واگیر دامی و بیماری‌های مشترک بین انسان و دام، مایه‌کوبی (واکسیناسیون) دام‌ها و بهداشت فرآورده‌های دامی در اختیار سازمان دامپزشکی کشور قرار می‌گیرد.	معادل یک هزار میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل منابع ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و منابع ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور برای پیشگیری و مهار (کنترل) بیماری‌های واگیر دامی و بیماری‌های مشترک بین انسان و دام، مایه‌کوبی (واکسیناسیون) دام‌ها و بهداشت فرآورده‌های دامی در اختیار سازمان دامپزشکی کشور قرار می‌گیرد.

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و قانون بودجه سال ۱۳۹۷.

جدول ۷. مقایسه بند «ه» تبصره «۱۳» ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و قانون بودجه سال ۱۳۹۷

بند «ه» تبصره «۱۳» قانون بودجه سال ۱۳۹۷	بند «ه» تبصره «۱۳» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
معادل دو هزار میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل منابع ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و منابع ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور برای تولید و ارتقای کیفیت واکسن آنفولانزای طیور در اختیار مؤسسه تحقیقات واکسن و سرم‌سازی رازی قرار می‌گیرد.	معادل دو هزار میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل منابع ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و منابع ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور برای تولید و ارتقای کیفیت واکسن آنفولانزای طیور در اختیار مؤسسه تحقیقات واکسن و سرم‌سازی رازی قرار می‌گیرد.

مأخذ: همان.

در تبصره «۱۳» بند «ج» برای اجرای جزء «۱» بند «ب» ماده (۳۲) قانون برنامه ششم توسعه، مبلغ ده هزار میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال جهت پرداخت سهم دولت و تقویت صندوق بیمه محصولات کشاورزی تخصیص یافته است. این بند عیناً با تبصره متناظر در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ یکسان است. شایان ذکر است بند مذکور در راستای تبصره «۶» ماده‌واحد قانون بیمه محصولات کشاورزی، مصوب سال ۱۳۶۲ و مواد (۳۲) و (۳۳) اساسنامه کنونی صندوق بیمه کشاورزی، مبنی بر الزامات دولت در پیش‌بینی اعتبارات لازم به منظور تأمین قسمتی از سهم حق بیمه کشاورز و جبران زیان‌های احتمالی بیمه و همچنین برابر مفاد ماده (۴۹) قانون رفع موانع تولید و ارتقای نظام مالی کشور و به ویژه تبصره ذیل آن، مبنی بر پیش‌بینی «یارانه حق بیمه محصولات کشاورزی» و میزان آن «صد درصد (۱۰۰٪) سهم خود متناسب با سهم پرداختی بیمه‌گذاران کشاورزی در سال

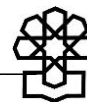
قبل» و اختصاص «ردیف مستقل» جهت پرداخت به صندوق بیمه کشاورزی است. در جزء «۱» بند «ب» ماده (۳۲) قانون برنامه ششم توسعه نیز به ایجاد ردیف مستقل پرداخت خسارت به بیمه‌گذاران محصولات کشاورزی و صندوق بیمه کشاورزی در لوایح بودجه سالیانه اشاره شده است. در حالی که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ چنین مهمی تحقق نیافته است. لذا با توجه به اعتبارات مورد نیاز جهت پرداخت مطالبات صندوق بیمه کشاورزی از دولت که در پایان سال ۱۳۹۶ به ۱۸,۰۰۰ میلیارد ریال رسیده و نیز از آنجایی که به منظور تأمین کمک‌زبان صندوق بیمه کشاورزی به ۱۱,۷۰۰ میلیارد ریال اعتبار نیاز است، در مجموع مبلغ اعتبار صندوق بیمه کشاورزی باید از ۱۰,۰۰۰ میلیارد ریال به حدود ۳۹,۷۰۰ میلیارد افزایش یابد.

جدول ۸. مقایسه بند «ج» تبصره «۱۳» ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و قانون بودجه سال ۱۳۹۷

بند «ج» تبصره «۱۳» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸	بند «ج» تبصره «۱۳» قانون بودجه سال ۱۳۹۷
در اجرای جزء «۱» بند «ب» ماده (۳۲) قانون برنامه ششم توسعه، مبلغ ده هزار میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال جهت پرداخت سهم دولت و تقویت صندوق بیمه محصولات کشاورزی از محل منابع ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور اختصاص می‌یابد. مبلغ مذکور صد درصد (۱۰۰٪) تخصیص می‌یابد.	در اجرای جزء «۱» بند «ب» ماده (۳۲) قانون برنامه ششم توسعه، مبلغ ده هزار میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال جهت پرداخت سهم دولت و تقویت صندوق بیمه محصولات کشاورزی از محل منابع ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور اختصاص می‌یابد. مبلغ مذکور صد درصد (۱۰۰٪) تخصیص می‌یابد.

مأخذ: همان.

در بند «الف» از تبصره «۱۴»، بودجه‌ای معادل با ۶۱,۴۵۰ میلیارد ریال بابت یارانه نان و خرید تضمینی گندم از محل منابع سازمان هدفمندی‌سازی یارانه‌ها تخصیص یافته است که در آن ابهام وجود دارد و درصد تخصیص این مبلغ به هر کدام از این دو امر مهم که با امنیت غذایی در ارتباط است، مشخص نشده است. این رقم در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ معادل با ۳۳,۰۰۰ میلیارد ریال بوده است. همچنین رقم مربوط به یارانه خرید تضمینی گندم در اعتبارات متفرقه قانون بودجه سال ۱۳۹۷ معادل ۱۷,۰۰۰ میلیارد ریال بوده است که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به ۲۰,۰۰۰ میلیارد ریال افزایش یافته است. به این ترتیب مجموع اعتبار پیش‌بینی شده به منظور یارانه نان و خرید تضمینی گندم در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، ۸۱,۴۵۰ میلیارد ریال است با توجه به شرایط تورمی فعلی کشور، می‌توان دریافت که این افزایش اعتبار در نظر گرفته شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ نمی‌تواند تکافوی افزایش هزینه‌های کشاورزان در سال آتی را بدهد. همچنین با توجه به اینکه فرایند تعیین قیمت خرید تضمینی گندم، یکی از پیچیده‌ترین فرایندهای قیمت‌گذاری در اقتصاد ایران است و بخش عمده‌ای از جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد، میزان یارانه‌ای که به این بخش اختصاص می‌یابد، باید قابلیت تعدیل فشارهای تورمی موجود را داشته باشد. با احتساب قیمت ۱۶,۵۰۰

ریالی به عنوان نرخ متوسط خرید تضمینی گندم و در نظر گرفتن قیمت فروش گندم به خبازان (نانوایان) و صنعت به ترتیب معادل ۶,۵۰۰ و ۹,۰۰۰ ریال، به منظور تأمین نیاز ۱۰/۵ میلیون تن در سال ۱۳۹۸ (هفت میلیون تن برای خبازان و ۳/۵ میلیون تن برای صنعت)، معادل ۹۶,۲۵۰ میلیارد ریال اعتبار به عنوان یارانه نان و خرید تضمینی گندم نیاز است. لذا در صورت تخصیص اعتبار پیش‌بینی شده توسط دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ (۸۱,۴۵۰ میلیارد ریال)، با حدود ۱۴,۸۰۰ میلیارد ریال کسری بودجه مواجه خواهیم شد.

فصل کشاورزی و منابع طبیعی در منابع لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

الف) بررسی اعتبارات هزینه‌ای فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ اعتبارات هزینه‌ای فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به میزان ۱۲,۵۹۹ میلیارد ریال برآورد شده است که در مقایسه با اعتبار مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ (۱۱,۳۳۶ میلیارد ریال) ۱۱/۱ درصد رشد نشان می‌دهد. همچنین سهم فصل کشاورزی و منابع طبیعی از کل اعتبارات هزینه‌ای امور اقتصادی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷، ۰/۸۴ درصد افزایش داشته است. کل اعتبارات هزینه‌ای امور اقتصادی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نیز نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ از رشد ۵/۶ درصدی برخوردار بوده است. جدول ذیل، سهم فصل کشاورزی و منابع طبیعی را در مقایسه با سایر فصول از اعتبارات هزینه‌ای کل امور اقتصادی نشان می‌دهد.

جدول ۹. بررسی اعتبارات هزینه‌ای برحسب فصول در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

عنوان	اعتبار مندرج در قانون بودجه ۱۳۹۷	سهم هر فصل از کل بودجه امور اقتصادی سال ۱۳۹۷	اعتبار برآورد شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸	سهم هر فصل از کل بودجه امور اقتصادی سال ۱۳۹۸	درصد رشد اعتبارات نسبت به سال قبل	درصد تغییر سهم هر فصل از کل امور اقتصادی نسبت به سال قبل
کل امور اقتصادی	۶۹,۹۸۵,۳۸۰	۱۰۰	۷۳,۹۴۹,۱۸۳	۱۰۰	۵/۶۶	-
فصل انرژی	۱,۹۵۷,۹۸۸	۲/۸۰	۳,۵۷۲,۳۰۹	۴/۸۳	۸۲/۴۵	-۲/۰۳
فصل ارتباطات و فناوری اطلاعات	۵,۹۴۸,۷۳۵	۸/۵۰	۷,۱۲۸,۴۹۰	۹/۶۴	۱۹/۸۳	۱/۱۴
فصل حمل‌ونقل	۴,۷۸۷,۳۴۵	۶/۵۴	۵,۲۵۴,۹۶۷	۷/۱۱	۹/۷۷	۰/۲۷
فصل صنعت و معدن	۴,۵۳۵,۸۹۷	۶/۴۸	۵,۶۱۰,۵۵۴	۷/۵۹	۲۳/۶۹	۱/۱۱
فصل بازرگانی	۲۵,۵۷۳,۱۴۴	۳۶/۵۴	۲۱,۵۳۱,۸۷۰	۲۹/۱۲	۱۵/۸۰	-۷/۴۲
فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۱۱,۳۳۶,۱۹۳	۱۶/۲۰	۱۲,۵۹۸,۹۰۵	۱۷/۰۴	۱۱/۱۴	۰/۸۴
فصل منابع آب	۲,۳۲۹,۵۶۸	۳/۳۳	۴,۵۴۷,۹۳۱	۶/۱۵	۹۵/۲۳	۲/۸۲
فصل روابط کار	۱,۳۱۳,۰۰۰	۱/۸۸	۱,۵۵۴,۹۶۸	۲/۱۰	۱۸/۴۳	۰/۲۳
فصل تعاون	۵۳۲,۰۰۰	۰/۹۷	۶۹۹,۱۰۵	۰/۹۵	۳۱/۴۱	۰/۱۹
فصل تحقیق و توسعه در امور اقتصادی	۱۱,۶۷۱,۵۱۰	۱۲/۱۹	۱۱,۴۵۰,۰۸۴	۱۵/۴۸	۱/۹۰	-۱/۱۹

مأخذ: همان.

ب) بررسی اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب فصل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به میزان ۲۰,۶۷۷ میلیارد ریال برآورد شده است که در مقایسه با اعتبار مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ (۲۲,۷۸۳ میلیارد ریال) کاهش ۹/۲۵ درصدی نشان می‌دهد. به طور کلی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ از کل امور اقتصادی، اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصل کشاورزی و منابع طبیعی بعد از فصل انرژی دارای بیش‌ترین درصد کاهش بوده است. همچنین سهم اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصل کشاورزی و منابع طبیعی از کل امور اقتصادی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۷، با کاهش ۰/۷۴ درصدی از ۱۱/۴۷ درصد به رقم ۱۰/۷۳ درصد رسیده است.

جدول ۱۰. بررسی اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب فصول در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

عنوان	اعتبار مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۷	سهم هر فصل از کل بودجه امور اقتصادی سال ۱۳۹۷	اعتبار برآورد شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸	سهم هر فصل از کل بودجه امور اقتصادی سال ۱۳۹۸	درصد رشد اعتبارات نسبت به سال قبل	درصد تغییر سهم هر فصل از کل امور اقتصادی نسبت به سال قبل
کل امور اقتصادی	۱۹۸,۷۱۳,۱۸۶	۱۰۰	۱۹۲,۷۳۲,۹۰۲	۱۰۰	-۳/۰۱	-
فصل انرژی	۲۱,۳۲۷,۱۰۰	۹/۹۹	۱۱,۲۶۸,۸۱۲	۵/۸۵	-۴۳/۲۳	-۴/۱۴
فصل ارتباطات و فناوری اطلاعات	۳۲,۶۶۹,۸۵۳	۱۶/۴۴	۳۰,۴۰۵,۵۹۰	۱۵/۷۸	-۶/۹۳	-۰/۶۶
فصل حمل‌ونقل	۷۰,۱۳۵,۶۲۴	۳۵/۲۹	۷۱,۲۰۹,۹۸۱	۳۶/۹۵	۱/۵۳	۱/۶۵
فصل صنعت و معدن	۹,۷۷۷,۲۹۹	۴/۹۲	۱۱,۵۰۵,۸۸۴	۵/۹۷	۱۷/۶۸	۱/۰۵
فصل بازرگانی	۳,۶۲۱,۰۰۰	۱/۸۲	۴,۹۴۱,۵۰۰	۲/۵۶	۳۶/۴۷	۰/۷۴
فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۲۲,۷۸۳,۳۲۷	۱۱/۴۷	۲۰,۶۷۶,۹۲۷	۱۰/۷۳	-۹/۲۵	-۰/۷۴
فصل منابع آب	۳۷,۳۹۶,۹۰۳	۱۸/۷۷	۴۱,۴۶۲,۷۲۸	۲۱/۵۱	۱۱/۱۷	۲/۷۴
فصل روابط کار	۰	۰/۰۰	۲۰,۰۰۰	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۰۱
فصل تعاون	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
فصل تحقیق و توسعه در امور اقتصادی	۱,۱۰۲,۰۸۰	۰/۵۶	۱,۲۴۱,۴۸۰	۰/۶۴	۱۲/۶۵	۰/۰۹

مأخذ: همان.

با توجه به اینکه بخش کشاورزی و منابع آب بسیار به یکدیگر وابسته‌اند و از طرف دیگر یکی از چالش‌های مهم پیش‌روی کشور، مسئله کم‌آبی و بحران مدیریت این منابع و تأثیرگذاری آن بر تولیدات کشاورزی و امنیت غذایی است، آمار جداول ۹ و ۱۰، نشان می‌دهد، اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به فصل منابع آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به اعتبار مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۷، به ترتیب ۹۵/۲۳ درصد و ۱۱/۱۷ درصد رشد داشته است. در مجموع کل اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷، با کاهش ۲/۴۷ درصدی مواجه شده است. همچنین سهم فصل کشاورزی و منابع طبیعی از کل اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به امور اقتصادی نیز ۰/۲۳ درصد کاهش یافته است.

ج) بررسی اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل کشاورزی و منابع طبیعی برحسب برنامه

فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در مجموع دارای ۴۶ برنامه با اعتبارات هزینه‌ای معادل ۱۲,۵۹۹ میلیارد ریال و اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای معادل ۲۰,۶۷۷ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ به ترتیب ۱۱/۱ درصد افزایش و ۹/۳ درصد کاهش داشته است. اکثر اعتبارات هزینه‌ای مربوط به برنامه‌های فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ دارای رشد اسمی بوده که از آن جمله بالاترین رقم رشد مربوط به برنامه راهبری توسعه منابع و سرمایه‌گذاری برای ایجاد و تکمیل شهرک‌های کشاورزی با ۴۸۲ درصد است که این مقدار افزایش اعتبارات هزینه‌ای به دلیل افزایش تعداد طرح‌های برنامه راهبری توسعه منابع از یک طرح در سال ۱۳۹۷ به چهار طرح در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ است و نشان از نگاه مثبت دولت به موضوع توسعه شهرک‌های کشاورزی دارد. برنامه توسعه و توانمندسازی تعاونی و تشکل‌ها با ۹۲/۶ درصد، برنامه بهبود و برنامه توسعه بازار آبریان با ۳۷/۳ درصد، برنامه بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی با ۳۵/۰۴ درصد و برنامه بررسی، کنترل و پایش بیماری‌های واگیر و قرنطینه‌ای دام، طیور و آبزیان با ۳۳/۰۳ درصد، بیش‌ترین درصد افزایش را نسبت به دیگر برنامه‌های فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ داشته‌اند. همچنین برنامه مطالعه، طراحی و اجرای زیرساخت مجتمع‌های کشاورزی، دامی و شیلاتی با ۴۱/۸ درصد، برنامه توسعه زیرساخت‌ها و نظام‌های بهره‌برداری با ۲۳ درصد و برنامه افزایش محصولات زراعی با ۱۹ درصد بیش‌ترین کاهش اعتبارات هزینه‌ای را داشته‌اند. علاوه بر موارد فوق، اعتبارات هزینه‌ای برنامه بهداشت و تضمین کیفیت دارو و فرآورده‌های بیولوژیک و خدمات دامپزشکی و برنامه پوشش بیمه کشاورزی، به‌رغم اهمیت، نسبت به اعتبارات هزینه‌ای متناظر در قانون بودجه سال ۱۳۹۷، به ترتیب ۱۳/۳۵ و ۹/۶۳ درصد کاهش داشته‌اند.

نکته قابل توجه اینکه بر اساس رابطه مستقیم پوشش بیمه کشاورزی با معیشت کشاورزان و از طرفی افزایش بروز وقایع حدی^۱ ناشی از تغییرات اقلیمی در کشور و در نتیجه افزایش خسارات غیرقابل پیش‌بینی به کشاورزان، انتظار می‌رود، دولت توجه بیشتری به این بخش داشته باشد که این امر با در نظر گرفتن کاهش اعتبارات هزینه‌ای در برنامه پوشش بیمه کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ دولت را با کاهش اعتبار نسبت به سال پایه ۱۳۹۷ مواجه خواهد کرد و از طرفی با عنایت به شرایط تورمی موجود، مشکلات کشاورزان جهت جبران خسارات ناشی از وقایع طبیعی، بیش‌تر خواهد شد.

شایان ذکر است با در نظر گرفتن میزان نرخ تورم نقطه به نقطه برای آبان‌ماه ۱۳۹۷ برابر با ۳۴/۹ درصد و نیز پیش‌بینی ۳۴/۱ درصدی صندوق بین‌المللی پول از نرخ تورم برای ایران در سال ۲۰۱۹ میلادی، این‌گونه به نظر می‌رسد که با افزایش ۱۱/۱۴ درصدی اعتبارات هزینه‌ای در فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، نه تنها نمی‌توان رشدی را در اعتبارات این فصل برای سال ۱۳۹۸ در نظر گرفت، بلکه در عمل با کاهش اعتبار نسبت به سال ۱۳۹۷ روبه‌رو شده است.

از بین اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به برنامه‌های فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، برنامه احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از مراتع کشور با ۴۲/۸۶ درصد، برنامه حفظ و حمایت از ذخایر ژنتیکی دام و طیور با ۳۶/۳۶ درصد، برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات با ۲۷/۱۵ درصد، برنامه افزایش تولید محصولات دام و طیور با ۲۶/۶۵ درصد بیش‌ترین درصد افزایش اعتبار را نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ داشته‌اند. تعداد بالایی از برنامه‌های تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، دارای رشد منفی نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ هستند. رقم اعتبار تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه‌های ارتقای سطح پوشش حفاظتی و حمایت از جنگل‌ها و مراتع کشور با ۳۹/۷۵ درصد، برنامه تولید محصولات فناورانه نهاده‌ها با ۱۸/۵۲ درصد، برنامه‌های آبخیزداری و حفاظت خاک با ۱۶/۶۷ درصد، برنامه حفظ کاربری اراضی زراعی و باغی با ۱۶/۲۱ درصد و برنامه بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی با ۱۶/۱۹ درصد، بیش‌ترین کاهش را در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ داشته‌اند.

د) بررسی اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصل کشاورزی و منابع طبیعی برحسب برنامه در سایر فصول

مجموع اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه‌ها و طرح‌های مرتبط با بخش کشاورزی مندرج در سایر فصول در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ با تعداد ۱۸ برنامه و طرح به ترتیب برابر با ۸,۴۹۹ میلیارد ریال و ۱۳۲ میلیارد ریال است که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ به ترتیب ۱۴/۹۲ درصد

افزایش و ۴۴/۳۰ درصد کاهش داشته است. در بخش اعتبارات هزینه‌ای، غالب طرح‌ها و برنامه‌های مورد اشاره در فوق، دارای رشد خوبی در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۷ بوده‌اند. از جمله طرح‌های «ارائه خدمات پرتوتایی محصولات کشاورزی و منابع طبیعی» و «انجام پژوهش‌های بنیادی، توسعه‌ای و کاربردی در حوزه کشاورزی هسته‌ای» مندرج در فصل انرژی به ترتیب با ۱۹۹/۸۲ و ۱۱۰/۱۰ درصد و برنامه‌های «اجرای امنیت غذا و تغذیه» و «ارتقای سلامت و کاهش آلاینده‌های محصولات مهم کشاورزی» مندرج در فصل بهداشت، به ترتیب با ۱۲۰/۶۷ و ۱۰۲/۳۰ درصد، بیش‌ترین رشد را نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ داشته‌اند. برنامه «ساماندهی و بهبود تولید و فراوری برگ سبز چای» و «برنامه بازاریابی چای داخلی» مندرج در فصل بازرگانی به طور مشابه با ۱۲/۴۰ درصد و برنامه «ترویج یافته‌ها و دانش کشاورزی» مندرج در فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی با ۴/۶ درصد دارای کم‌ترین افزایش اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۷ بودند.

همچنین از نظر اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، برنامه «توسعه علوم هسته‌ای در کشاورزی»، مندرج در فصل انرژی، ۳۵ درصد و برنامه «کمک‌های فنی و اعتباری احداث تأسیسات نگهداری، فراوری، بسته‌بندی و مراکز عرضه محصولات کشاورزی» مندرج در فصل بازرگانی، ۱۲/۵ درصد کاهش داشته است. در فصل پژوهش‌های توسعه‌ای نیز «برنامه توسعه علوم گیاهان دارویی» و «برنامه توسعه علوم کشاورزی» به ترتیب ۱۰ و ۲۳/۵۳ درصد از افزایش اعتبار برخوردار بودند.

در رابطه با برخی برنامه‌های مرتبط با وزارت جهاد کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، باید اذعان داشت که این برنامه‌ها، بدون توجه به قانون تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی (مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۲۴) که در خصوص واگذاری کلیه اختیارات، وظایف و امور مربوط به سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، نظارت و انجام اقدامات لازم در مواردی همچون تجارت اعم از صادرات، واردات و تنظیم بازار داخلی محصولات و کالاهای اساسی زراعی، باغی و گیاهان دارویی، از وزارت صنعت، معدن و تجارت به وزارت جهاد کشاورزی است، در ذیل فصل بازرگانی قید شده است. لذا بهتر است با عنایت به مفاد قانون فوق‌الذکر، برنامه‌هایی از قبیل «برنامه مدیریت خرید محصولات اساسی کشاورزی»، «ساماندهی و بهبود تولید و فراوری برگ سبز چای» و «برنامه بازاریابی چای داخلی» از ذیل فصل بازرگانی خارج و به فصل کشاورزی و منابع طبیعی انتقال داده شود. همچنین برخی دیگر از برنامه‌های مرتبط با بخش کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، علاوه بر فصل بازرگانی در فصول دیگری قید شده است. برای مثال «برنامه پایش زیست‌بوم در بخش کشاورزی» در فصل حفاظت از گونه‌های زیستی؛ «برنامه اجرای امنیت غذا و تغذیه» و «برنامه ارتقای سلامت و کاهش آلاینده‌های محصولات مهم کشاورزی» در فصل بهداشت؛ «برنامه ترویج یافته‌ها و دانش کشاورزی» و «برنامه آموزش بهره‌برداری بهینه آب در کشاورزی» در فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی و «برنامه توسعه علوم کشاورزی» در فصل پژوهش‌های توسعه‌ای قید شده‌اند که پیشنهاد می‌شود جهت تسهیل در تجمیع برنامه‌های مرتبط با بخش کشاورزی، این برنامه‌ها نیز در ذیل فصل کشاورزی و منابع طبیعی آورده شوند.

ه) بررسی اعتبارات ردیف‌های متفرقه وزارت جهاد کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ اعتبارات ردیف‌های متفرقه بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ معادل ۳۳,۹۸۷ میلیارد ریال است که نسبت به اعتبار مصوب سال ۱۳۹۷ (۴۲,۸۱۵ میلیارد ریال)، از کاهشی ۲۰/۶ درصدی برخوردار است؛ که در این بین اعتبارات متفرقه هزینه‌ای دارای رشد ۰/۴۴ درصدی و اعتبارات متفرقه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دارای کاهش ۶۳/۱ درصدی هستند.

اعتبارات یارانه‌ای مرتبط با بخش کشاورزی در قانون بودجه سال ۱۳۹۷، ۲۶,۶۹۵ میلیارد ریال بوده که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، با رشد ۳/۰۲ درصدی به ۲۷,۵۰۰ میلیارد ریال افزایش یافته است. این اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ شامل پرداخت یارانه نهاده‌ها، عوامل تولید، خرید تضمینی محصولات و تنظیم بازار بخش کشاورزی و یارانه خرید تضمینی گندم است که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ به ترتیب رشد ۳۸/۹ و ۱۷/۶ درصدی داشته است. یارانه خرید تضمینی گندم مندرج در ردیف ۵- ۵۲۰۰۰۰ جدول اعتبارات متفرقه‌ها در قانون بودجه سال ۱۳۹۷، ۵,۴۰۰ میلیارد ریال بوده که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به ۷,۵۰۰ میلیارد ریال رسیده است.

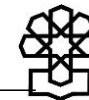
اعتبارات متمرکز درآمد - هزینه مرتبط با بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷، با کاهشی چشمگیر از ۱۵,۲۲۰ میلیارد ریال به ۴,۵۸۷ میلیارد ریال رسیده است. در این میان، بیش‌ترین افزایش مربوط به اعتبار شرکت‌های سهامی آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان - موضوع ماده (۶۲) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و بیش‌ترین کاهش مربوط به اعتبار سازمان تأمین اجتماعی - سهم بیمه کارفرمایی کشاورزان موضوع ماده (۶۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت بوده است.

در ردیف‌های موقت، موارد مربوط به توسعه کشت دانه‌های روغنی و بهسازی آب‌بندان‌ها در استان‌های گیلان، مازندران و گلستان در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ وجود نداشته که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ مجموعاً با اعتباری معادل ۱,۹۰۰ میلیارد ریال لحاظ شده است. اعتبارات مربوط به سود و کارمزد وام‌های داخلی و خارجی مرتبط با بخش کشاورزی نیز در سال ۱۳۹۷ معادل ۹۰۰ میلیارد ریال بوده که از لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ حذف شده است.

جدول ۱۱. مقایسه اعتبارات ردیف‌های متفرقه بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب قانون بودجه سال ۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان ردیف متفرقه	قانون بودجه سال ۱۳۹۷			لایحه بودجه سال ۱۳۹۸			درصد رشد اعتبار لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به قانون بودجه سال ۱۳۹۷
			هزینه	تملك	جمع	هزینه	تملك	جمع	
	۵۲۰۰۰۰	اعتبارات یارانه‌ها	۲۶,۶۹۵,۰۰۰	-	۲۶,۶۹۵,۰۰۰	۲۷,۵۰۰,۰۰۰	-	۲۷,۵۰۰,۰۰۰	۳/۰۲
۱	۵۲۰۰۰۰-۱	پرداخت یارانه نهاده‌ها، عوامل تولید، خرید تضمینی محصولات و تنظیم بازار بخش کشاورزی (ردیف ۱-۵۲۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۱۳۹۷، با عنوان پرداخت یارانه نهاده‌ها و عوامل تولید کشاورزی)	۵,۴۰۰,۰۰۰	-	۵,۴۰۰,۰۰۰	۷,۵۰۰,۰۰۰	-	۷,۵۰۰,۰۰۰	۳۸/۸۹
۲	۵۲۰۰۰۰-۵	یارانه خرید تضمینی گندم	۱۷,۰۰۰,۰۰۰	-	۱۷,۰۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	-	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۷/۶۵
۳	*	یارانه کالاهای اساسی و هزینه‌های کنترل و تنظیم بازار کلیه کالاها و محصولات کشاورزی و دام و شیلات و سایر کالاها و هزینه بازرسی کالا و خدمات و یارانه اصل و سود و جریمه تسهیلات و مابه‌التفاوت سود و کارمزد و سایر یارانه‌ها از جمله صادراتی و سایر بدهی‌ها و تعهدات دستگاه‌های اجرایی و تأمین کالاها و خدمات ضروری (ردیف ۲-۵۲۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۱۳۹۷)	۸۰۰,۰۰۰	-	۸۰۰,۰۰۰	-	-	-	-
۴	*	پرداخت ضرر و زیان و یارانه سود خریدهای تضمینی محصولات کشاورزی و یارانه اصل و سود جریمه تسهیلات و مابه‌التفاوت سود و کارمزد و سایر یارانه‌ها و سایر بدهی‌ها و تعهدات تفاوت قیمت تعیین شده و تکلیف شده کالاها و خدمات و جبران ضرر و زیان ناشی از آن و تسویه موارد قبلی (ردیف ۳-۵۲۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۱۳۹۷)	۲,۰۰۰,۰۰۰	-	۲,۰۰۰,۰۰۰	-	-	-	-
۵	*	ساماندهی تولید و خرید تضمینی چای کشور (ردیف ۱۲-۵۲۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۱۳۹۷)	۱,۲۴۵,۰۰۰	-	۱,۲۴۵,۰۰۰	-	-	-	-
۶	*	ساماندهی وضعیت تولید، فرآوری، بازار و مصرف شیر و تشکیل صندوق حمایت از توسعه زنجیره صنعت شیر کشور (ردیف ۱۳-۵۲۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۱۳۹۷)	۲۵۰,۰۰۰	-	۲۵۰,۰۰۰	-	-	-	-
	۵۳۰۰۰۰	اعتبارات متمرکز درآمد - هزینه	۱,۰۳۰,۱۷۰	-	۱,۰۳۰,۱۷۰	۱۵,۲۲۰,۱۷۰	۱۴,۱۹۰,۰۰۰	۱,۰۳۰,۱۷۰	-۶۹/۸۶
۷	۵۳۰۰۰۰-۸	شرکت‌های سهامی آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان- موضوع ماده	-	۱۶۰,۰۰۰	۱۶۰,۰۰۰	۳,۰۰۰,۰۰۰	۳,۰۰۰,۰۰۰	۱۷۷۵/۰۰	۱۷۷۵/۰۰

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان ردیف متفرقه	قانون بودجه سال ۱۳۹۷			لایحه بودجه سال ۱۳۹۸			درصد رشد اعتبار لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به قانون بودجه سال ۱۳۹۷
			جمع	تملک	هزینه	جمع	تملک	هزینه	
		(۶۲) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (ردیف ۹-۵۳۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۱۳۹۷)							
۸	۹-۵۳۰۰۰۰	اعتبار مربوط به اخذ مابه‌التفاوت از کالاهای وارداتی موضوع بند «۱» ماده (۱۳) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (ردیف ۱۰-۵۳۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۱۳۹۷)	۶۰۰,۰۰۰	-	۶۰۰,۰۰۰	۵۴۰,۰۰۰	-	۵۴۰,۰۰۰	-۱۰/۰۰
۹	۱۸-۵۳۰۰۰۰	وزارت جهاد کشاورزی - هزینه واحدهای تولیدی و خدماتی استانی (ردیف ۱۹-۵۳۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۱۳۹۷)	۱۹,۱۷۰	-	۱۹,۱۷۰	۱۸,۲۷۰	-	۱۸,۲۷۰	-۴/۶۹
۱۰	۲۳-۵۳۰۰۰۰	سازمان تأمین اجتماعی - سهم بیمه کارفرمایی کشاورزان موضوع ماده (۶۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (ردیف ۲۴-۵۳۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۱۳۹۷)	۲۴۱,۰۰۰	-	۲۴۱,۰۰۰	۱۴۴,۰۰۰	-	۱۴۴,۰۰۰	-۴۰/۲۵
۱۱	۲۴-۵۳۰۰۰۰	اعتبارات موضوع ماده (۴۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)- موضوع عوارض تولید، واردات و عرضه کالاها و خدمات آسیب‌رسان به سلامت با اولویت افزایش سرانه مصرف شیر (ردیف ۲۵-۵۳۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۱۳۹۷)	۱۷۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۸۵,۰۰۰	۳۸۵,۰۰۰	۹۲/۵۰
۱۲	۵۱-۵۳۰۰۰۰	شرکت‌های سهامی آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان - اجرای طرح‌های تعادل بخشی و تغذیه مصنوعی آب‌های زیرزمینی و کمک‌های فنی و اعتباری برای نصب کنتور هوشمند حجمی آب موضوع ماده (۵۷) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت	-	-	-	۵۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	-
۱۳	*	اجرای طرح‌های توسعه سامانه (سیستم)های نوین (تحت فشار) (ردیف ۲۲-۵۳۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۱۳۹۷)	-	۸,۷۵۰,۰۰۰	۸,۷۵۰,۰۰۰	-	-	-	-
۱۴	*	برنامه‌های اجرایی رفع مشکل برق و مقابله با ریزگردها در خوزستان (ردیف ۳۸-۵۳۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۱۳۹۷)	-	۵,۲۵۰,۰۰۰	۵,۲۵۰,۰۰۰	-	-	-	-

ردیف	شماره طبقه بندی	عنوان ردیف متفرقه	قانون بودجه سال ۱۳۹۷			لایحه بودجه سال ۱۳۹۸			درصد رشد اعتبار لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به قانون بودجه سال ۱۳۹۷
			جمع	تملك	هزینه	جمع	تملك	هزینه	
	۵۵۰۰۰۰	اعتبارات ردیف‌های موردی (موقت)	-	-	-	۱,۹۰۰,۰۰۰	۱,۶۵۰,۰۰۰	۲۵۰,۰۰۰	-
۱۵	۵۵۰۰۰۰-۳۹	توسعه کشت دانه‌های روغنی	-	-	-	۴۵۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۲۵۰,۰۰۰	-
۱۶	۵۵۰۰۰۰-۴۰	بهسازی آب‌بندان‌ها در استان‌های گیلان، مازندران و گلستان	-	-	-	۱,۴۵۰,۰۰۰	۱,۴۵۰,۰۰۰	-	-
	۶۰۰۰۰۰	سود و کارمزد وام‌های داخلی و خارجی	۹۰۰,۰۰۰	-	۹۰۰,۰۰۰	-	-	-	-
۱۷	*	سود تضمین شده، کارمزد و هزینه‌های مربوط به وام‌های خارجی وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، بهداشت درمان و آموزش پزشکی، جهاد کشاورزی، راه و شهرسازی و نیرو و تعهدات (ردیف ۳-۶۰۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۱۳۹۷)	۹۰۰,۰۰۰	-	۹۰۰,۰۰۰	-	-	-	-
جمع کل^(۳)			۴۲,۸۱۵,۱۷۰	۱۴,۱۹۰,۰۰۰	۲۸,۶۲۵,۱۷۰	۳۳,۹۸۷,۲۷۰	۵,۲۳۵,۰۰۰	۲۸,۷۵۲,۲۷۰	-۶۲,۲۰

مأخذ: همان.

و) بررسی اعتبارات وزارت جهاد کشاورزی، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های تابعه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

مجموع کل اعتبارات وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های مرتبط با بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، معادل با ۵۸,۱۱۳ میلیارد ریال برآورد شده است که در مقایسه با اعتبار مشابه در قانون بودجه سال ۱۳۹۷، (۵۵,۴۴۱ میلیارد ریال)، رشدی معادل ۴/۸۲ درصد را نشان می‌دهد. اعتبارات هزینه‌ای وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های مرتبط با بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ معادل با ۳۲,۷۰۰ میلیارد ریال برآورد شده که نسبت به اعتبار مشابه در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ (۲۵,۵۰۰ میلیارد ریال)، رشدی معادل ۲۸/۲۴ درصد را نشان می‌دهد. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های مرتبط با بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نیز معادل با ۲۵,۴۱۳ میلیارد ریال پیش‌بینی شده که نسبت به اعتبار مشابه در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ (۲۶,۷۶۸ میلیارد ریال)، ۵/۰۶ درصد کاهش نشان می‌دهد.

در میان دستگاه‌های مرتبط با بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، مؤسسه رازی و سازمان دامپزشکی کشور به ترتیب با ۴۳/۰۸ و ۲۰/۴۴ درصد بیش‌ترین افزایش اعتبار و وزارت جهاد کشاورزی و سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور به ترتیب با ۵/۷۲ و ۴/۰۱ درصد بیش‌ترین کاهش اعتبار را نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ داشته‌اند.

از نظر اعتبارات هزینه‌ای در میان دستگاه‌های مرتبط با بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، مؤسسه رازی و سازمان دامپزشکی کشور به ترتیب با ۳۵/۳۵ و ۲۲/۶۲ درصد بیش‌ترین افزایش اعتبار و سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور و وزارت جهاد کشاورزی به ترتیب با ۷/۳۸ و ۷/۴۶ درصد کم‌ترین افزایش اعتبار را نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ داشته‌اند. از نظر اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیز در میان دستگاه‌های مرتبط با بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی و مؤسسه رازی به ترتیب با ۸۳/۸۵ و ۸۲/۶۵ درصد بیش‌ترین افزایش اعتبار و سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران و شرکت شهرک‌های کشاورزی به ترتیب با ۱۱/۶۳ و ۱۰/۶۳ درصد بیش‌ترین کاهش اعتبار را نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ داشته‌اند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

۱. با بررسی ارقام مرتبط با برنامه‌های مختلف بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و مقایسه آنها با ارقام متناظر در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ مشخص می‌شود که اعتبارات این بخش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ انقباضی بوده و در موارد متعددی با لحاظ تورم موجود، حتی سطح اعتباری سال ۱۳۹۷ نیز برای طرح‌های این بخش‌ها در سال ۱۳۹۸ حفظ نمی‌شود.

۲. بررسی تبصره‌های مرتبط با بخش کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نشان داد که برخی از تبصره‌ها از جمله بند «ح» تبصره «۸» که به موضوع نصب کنتورهای هوشمند چاه‌های کشاورزی اشاره دارد، تکالیف جدیدی هستند که در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ وجود نداشت. با توجه به عدم استقبال کشاورزان، به دلیل نبود مشوق از طرف دولت و صرفاً با پذیرش آن به عنوان بخشی از آورده کشاورزان در اجرای سیستم‌های آبیاری نوین، نصب کنتورهای هوشمند بر روی چاه‌های کشاورزی از طرف خود کشاورزان محل تردید است. لذا به نظر می‌رسد تعیین مشوق‌هایی مانند کمک‌های فنی و اعتباری از طرف دولت در این خصوص می‌تواند به اجرای آن کمک کند.

۳. طبق برآوردهای لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، مجموع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل کشاورزی و منابع طبیعی در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۷، با کاهش ۲/۴۷ درصدی مواجه شده است. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل کشاورزی و منابع طبیعی نسبت به اعتبار مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کاهش ۹/۲۵ درصدی نشان می‌دهد که بعد از فصل «انرژی»، دارای بیش‌ترین درصد کاهش اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در بین فصول مربوط به امور اقتصادی است. این کاهش شدید اعتبارات تملک دارایی‌های ملی (با توجه به ماهیت سرمایه‌ای و زیرساختی این اعتبارات) می‌تواند با برخی بندهای ماده (۳۱) برنامه پنج‌ساله ششم توسعه و همچنین اهداف بندهای «۶» و «۷» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در جهت تأمین امنیت غذایی و «نیل به خودکفایی در محصولات اساسی»، در تعارض باشد. در مجموع برنامه‌های مرتبط با فصل کشاورزی و منابع طبیعی، اکثر اعتبارات هزینه‌ای مربوط به برنامه‌های فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ دارای رشد اسمی بوده است.

۴. در تبصره «۱۴» بند «الف» بودجه‌ای معادل با ۶۱,۴۵۰ میلیارد ریال بابت یارانه نان و خرید تضمینی گندم از محل منابع سازمان هدفمندی‌سازی یارانه‌ها تخصیص یافته و رقم مربوط به یارانه خرید تضمینی گندم نیز در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ به ۲۰,۰۰۰ میلیارد ریال افزایش یافته است. این ارقام در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ به ترتیب معادل ۳۳,۰۰۰ میلیارد ریال و ۱۷,۰۰۰ میلیارد ریال بوده است. با توجه به اینکه یارانه اعطایی، یارانه مصرف‌کننده است، ذکر یارانه برای خرید تضمینی گندم و اصولاً تلقی یارانه کشاورزی در این خصوص صحیح نیست. با عنایت به اینکه قیمتگذاری و خرید محصولات اساسی، مهم‌ترین ابزار حمایت قیمتی در بخش کشاورزی کشور محسوب می‌شود و با توجه به شرایط تورمی فعلی کشور، می‌توان دریافت که این افزایش، نمی‌تواند تکافوی افزایش هزینه‌های کشاورزان را بدهد. با توجه به اینکه فرایند تعیین قیمت خرید تضمینی گندم، یکی از پیچیده‌ترین فرایندهای قیمتگذاری در اقتصاد ایران است که بخش عمده‌ای از جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد، میزان یارانه‌ای که به این بخش اختصاص می‌یابد باید قابلیت تعدیل فشارهای تورمی موجود را داشته باشد. لذا اجرای تبصره «۶» قانون خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی و تعیین نرخ ۱۹,۳۲۰ ریالی

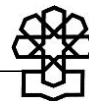
برای گندم (خواست حدافلی قانونگذار) ضروری است و برای تأمین منابع مورد نیاز آن، می‌توان با قطع یارانه صنف و صنعت که در عمل از قیمتگذاری نیز معاف هستند، استفاده کرد.

۵. یکی از مواردی که باید مورد توجه جدی قرار گیرد، برنامه حفظ و حمایت از جنگل‌های کشور است. اول برنامه احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل‌های کشور که اعتبارات تخصیص یافته به آن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ افزایش چشمگیری نداشته است. همچنین اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به برنامه ارتقای سطح پوشش حفاظتی و حمایت از جنگل‌ها و مراتع کشور نیز در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۷، کاهش ۳۹/۷۵ درصدی داشته است.

۶. اعتبار مربوط به بندهای «د» و «ه» تبصره «۴» قانون بودجه سال ۱۳۹۷ از محل منابع صندوق توسعه ملی بابت آبیاری تحت فشار، مقابله با ریزگردها در خوزستان و طرح‌های آبخیزداری و عملیات انتقال آب با لوله به سیستان (به دلیل اتمام طرح) جمعاً به مبلغ ۳۱,۳۳۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، پیش‌بینی نشده که دلیل اصلی کاهش اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ است. در صورت عدم احتساب اعتبارات صندوق توسعه ملی در سال ۱۳۹۷، اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷، معادل ۱۶/۸ درصد رشد خواهد داشت. اعتبار مربوط به بند «ه» تبصره «۱» ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در خصوص خاک‌پوش (مالچ)، احتساب ۱۷ درصد سهم وزارتخانه به مبلغ ۱۰,۲۰۰ میلیارد ریال و بند «۱» تبصره «۶» به مبلغ ۱۹۳ میلیارد ریال بابت آبرسانی شرب عشایری و بند «ه» تبصره «۱۳» بابت تولید و ارتقای کیفیت واکسن آنفولانزای طیور (مؤسسه تحقیقات واکسن و سرم‌سازی رازی) به میزان ۲,۰۰۰ میلیارد ریال در ردیف موقت (۵۵۰,۰۰۰) محاسبه شده است.

۷. با توجه به اهداف برنامه ششم توسعه، باید سالیانه ۱۷۵۰ کیلومتر بازسازی قنوات داشته باشیم که برای سال ۱۳۹۸ نیازمند ۳,۵۰۰ میلیارد ریال اعتبار است. در این خصوص باید اذعان داشت، اعتبار ۱,۴۰۰ میلیارد ریالی پیشنهادی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ برای این موضوع، ناکافی است؛ هرچند میزان کمک‌های فنی و اعتباری در این خصوص در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ با افزایش ۵۵/۶ درصدی، از ۹۰۰ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ به ۱,۴۰۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ رسیده است.

۸. توسعه آبخیزداری در دشت‌های کشور برای جلوگیری از فرسایش خاک، جاری شدن رواناب‌ها و افزایش نفوذ آب به لایه‌های زیرین زمین از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و برای حصول به اهداف برنامه ششم توسعه در آبخیزداری برای سال ۱۳۹۸، در لایحه بودجه اعتباری معادل ۲,۰۸۰ میلیارد ریال مقرر شده که نیازمند ۱۸,۰۰۰ میلیارد ریال دیگر است که صرفاً امکان تهیه آن از محل صندوق توسعه ملی مقدور است.

۹. در خصوص بیابان‌زدایی و مبارزه با کانون‌های بحرانی که در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ از محل صندوق توسعه ملی، اعتباری معادل ۱۵۰ میلیون دلار در اختیار داشت، لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ از چنین امکانی برخوردار نیست؛ هرچند ۱۷ درصد اعتبار جزء «۳» بند «ه» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ برای خاک‌پوش (مالچ) برابر ۱۰,۲۰۰ میلیارد ریال در اختیار سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور قرار می‌گیرد و از نظر سهم‌بری نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ (که ۱۳ درصد بود)، برابر ۴ درصد و از نظر اعتباری نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ (۳,۹۰۰ میلیارد ریال) ۱۶۲ درصد یا به عبارتی بیش از ۲/۶ برابر افزایش یافته است، البته با افزایش حداقل سه برابری قیمت مالچ، در عمل نسبت به سال قبل، با وجود این افزایش اعتبار، به نظر می‌رسد امکان عملیات مالچ‌پاشی کم‌تری میسر است. در مجموع، بودجه ۹۹۰ میلیارد ریالی اعتبار برنامه تثبیت شن‌های روان و مقابله با بیابان‌زایی و اعتبار بند «ه» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ جهت خرید ۱۰,۲۰۰ میلیارد ریالی برای حصول اهداف برنامه در سال ۱۳۹۸ ناکافی است و نیازمند ۲۵,۰۰۰ میلیارد ریال دیگر است.

۱۰. اعتبار مربوط به بند «ج» تبصره «۱۳» در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ بابت تقویت صندوق بیمه کشاورزی تغییری نداشته در حالی که نیازمند بیش از این مقدار اعتبار است و اعتبار مورد نیاز جهت پرداخت مطالبات بیمه کشاورزی از دولت، منتهی به پایان سال ۱۳۹۶ نیازمند ۱۸,۰۰۰ میلیارد ریال و برای تأمین کمک‌زبان صندوق بیمه محصولات کشاورزی ۱۱,۷۰۰ میلیارد ریال اعتبار نیاز است. در مجموع نیازمند افزایش مبلغ اعتبار صندوق بیمه کشاورزی از ۱۰,۰۰۰ میلیارد ریال به ۳۹,۷۰۰ میلیارد ریال است.

۱۱. اعتبار بند «د» تبصره «۱۳» بابت پیشگیری و مهار بیماری‌های واگیر دامی به مبلغ ۱,۰۰۰ میلیارد ریال در ردیف موقت (۵۵۰,۰۰۰) از محل ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور، تعیین شده و این اعتبار نسبت به سال گذشته در این تبصره تغییری نداشته است.

۱۲. در خصوص بند «ه» تبصره «۱۳»، اختصاص مبلغ ۲,۰۰۰ میلیارد ریال به مؤسسه واکسن و سرم‌سازی رازی برای ارتقای کیفیت واکسن آنفولانزای طیور از محل ماده (۱۰) قانون تنظیم و ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور، باید اشاره داشت که این اعتبار نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ در این تبصره تغییری نداشته است.

۱۳. سرمایه صندوق‌های غیردولتی حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی با کاهش ۱۰ درصدی، از ۳۰۰ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ به ۲۷۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ رسیده که کاهش ۱۰ درصدی داشته است، البته اعتبار تملک دارایی‌های مالی ردیف ۴-۱۰۱۰۰۰ موضوع «افزایش سرمایه صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی و تکمیل و ایجاد شهرک‌های کشاورزی (گلخانه‌ای، دامی، شیلاتی) موضوع واگذاری سهام، سهم‌الشرکه شرکت‌های

دولتی وابسته به وزارت جهاد کشاورزی - ماده (۵۱) الحاق برخی از مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) - از مبلغ ۵۰۰ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ با رشدی معادل ۹۰۰ درصد، به مبلغ ۵۰۰۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ افزایش یافته است که در صورت اجرای صحیح آن، حرکت ارزشمندی محسوب می‌شود.

۱۴. اعتبارات مربوط به پرداخت یارانه نهاده‌ها، عوامل تولید، خرید تضمینی محصولات و تنظیم بازار بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، ۷،۵۰۰ میلیارد ریال برآورد شده است که ظاهراً نسبت به موضوع پرداخت یارانه نهاده‌ها در قانون بودجه سال ۱۳۹۷، حدود ۳۹ درصد رشد نشان می‌دهد. این در حالی است که در سال قبل برای یارانه نهاده‌ها و عوامل تولید مبلغ ۵،۴۰۰ میلیارد ریال و برای «ساماندهی تولید و خرید تضمینی چای کشور» مبلغ ۱،۲۴۵ میلیارد ریال و برای خرید تضمینی محصولات و تنظیم بازار مبلغ ۲،۸۰۰ میلیارد ریال در نظر گرفته شده بود. در مجموع در سال گذشته ۹،۴۴۵ میلیارد ریال یارانه به این سه ردیف اختصاص داشت و در سال جاری نسبت به سال قبل با کاهش ۲۵/۹ درصدی مواجه شده است.

۱۵. اعتبارات مربوط به ردیف‌های «پرداخت ضرر و زیان و یارانه سود خریدهای تضمینی محصولات کشاورزی و یارانه اصل و سود جریمه تسهیلات و مابه‌التفاوت سود و کارمزد و سایر یارانه‌ها و سایر بدهی‌ها و تعهدات تفاوت قیمت تعیین شده و تکلیف شده کالاها و خدمات و جبران ضرر و زیان ناشی از آن و تسویه موارد قبلی» ساماندهی وضعیت تولید، فراوری، بازار و مصرف شیر و تشکیل صندوق حمایت از توسعه زنجیره صنعت شیر کشور» و همچنین «یارانه کالاهای اساسی و هزینه‌های کنترل و تنظیم بازار کلیه کالاها و محصولات کشاورزی و دام و شیلات و سایر کالاها و هزینه بازرسی کالا و خدمات و یارانه اصل و سود و جریمه تسهیلات و مابه‌التفاوت سود و کارمزد و سایر یارانه‌ها از جمله صادراتی و سایر بدهی‌ها و تعهدات دستگاه‌های اجرایی و تأمین کالاها و خدمات ضروری» که در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ برای آنها مجموعاً ۳،۰۵۰ میلیارد ریال در نظر گرفته شده بود، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ حذف شده‌اند و برای هیچ‌کدام از این موارد در ردیف‌های عمومی، سرمایه‌ای و اختصاصی هزینه‌ای و تملک‌داری‌های سرمایه‌ای لایحه بودجه ۱۳۹۸، اعتباری منظور نشده است.

۱۶. اعتبار ردیف ۳۹-۵۵۰۰۰۰ تحت عنوان توسعه کشت دانه‌های روغنی، در جدول اعتبارات متفرقه لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ با مبلغ ۴۵۰ میلیارد ریال منظور شده که در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ وجود نداشته است. این اعتبار در جدول ۲-۷ ردیف ۲۹-۷۵۰۰۰۰ (اعتبارات ستون متفرقه دستگاه‌های اجرایی) قانون بودجه سال ۱۳۹۷، در قالب برنامه عمرانی «ارتقای ضریب خوداتکایی در تولید محصولات راهبردی کشاورزی و توسعه کشت دانه‌های روغنی و چغندر قند» مجموعاً به میزان ۱،۱۷۵ میلیارد ریال لحاظ شده بود. همچنین اعتبار ردیف ۴۰-۵۵۰۰۰۰ مربوط به بهسازی آب‌بندان‌ها در

استان‌های گیلان، مازندران و گلستان در جدول اعتبارات متفرقه لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و به مبلغ ۱,۴۵۰ میلیارد ریال منظور شده است که در قانون بودجه سال ۱۳۹۷، اعتبارات این ردیف تحت عنوان «طرح‌های تأمین آب شرب، صنعت و کشاورزی (احداث سدها، بندها، آب‌بندان‌ها)» در ردیف طرح‌های قابل اجرا با مشارکت بخش خصوصی لحاظ شده بود.

در کل با توجه به اهمیت جایگاه بخش کشاورزی و منابع طبیعی در تأمین امنیت غذایی از یک سو و کمک به توسعه اقتصادی کشور از سوی دیگر، همچنین موضوع بحران آب در کشور به ویژه در بخش کشاورزی، اعتبارات پیش‌بینی شده برای این بخش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، با توجه به کاهشی هم که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷، داشته است، چندان نمی‌تواند در تحقق این مهم مؤثر باشد.

منابع و مآخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور (ماده‌واحد و پیوست‌ها).
۲. قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور (ماده‌واحد و پیوست‌ها)، مصوب ۱۳۹۶/۱۲/۲۰.
۳. قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴.
۴. سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغیه ۱۳۹۲/۱۱/۲۹.
۵. فرمایشات مقام معظم رهبری در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت در تاریخ ۱۳۹۴/۰۶/۰۴.
۶. قانون محاسبات عمومی، مصوب ۱۳۶۶/۶/۱۰.
۷. قانون حمایت از صنعت برق کشور، مصوب ۱۳۹۴/۰۸/۱۰.
۸. ماده‌واحد قانون بیمه محصولات کشاورزی، مصوب ۱۳۶۲/۰۳/۰۱.
۹. اساسنامه صندوق بیمه کشاورزی، مصوب ۱۳۶۳/۰۳/۰۵.
۱۰. قانون رفع موانع تولید و ارتقای نظام مالی کشور، مصوب ۱۳۹۴/۰۲/۰۱.
۱۱. قانون تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی، مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۲۴.
۱۲. قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷.
۱۳. قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور، مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۲۵.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۶۲۵۲

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور ۲۷. بخش کشاورزی

نام دفتر: مطالعات زیربنایی (گروه کشاورزی)

تهیه و تدوین کنندگان: پژمان اعلائی بروجنی، محسن بابایی، امیر یونسیان

مدیر مطالعه: مهران برادران نصیری

ناظران علمی: حسین افشین، محمدتقی فیاضی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. کشاورزی

۲. منابع طبیعی

۳. بودجه ۱۳۹۸

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷/۱۰/۲۰